הָאַסְקֻפָּה בְּעִנְיָן שֶׁכְּשֶׁמַּכְנִיס הַנֶּגֶר בַּחוֹר נוֹקֵב (ג) **תַּחְתָּיו בָּאָרֶץ, *הֲוֵי בְּנָיָן וְאָסוּר לִנְעֹל בּוֹ: ג לְרַחֲבָה שֶׁאַחוֹרֵי הַבָּתִּים *שֶׁאֵין נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים בָּהּ** (כג) **תָּדִיר, אִם עָשָׂה דֶּלֶת לִפְתֹּחָה אוֹ שֶׁתּוֹלֶה בָּהּ מַחְצֶלֶת שֶׁל קָנִים, וְכֵן פִּרְצָה** (כד) **שֶׁגְּדָרָהּ בְּקוֹצִים כְּעֵין דֶּלֶת, מ״אִם יֵשׁ לָהֶם צִיר** (פֵּרוּשׁ צִיר, נוֹקְבִין הַדֶּלֶת וְקוֹבְעִים בּוֹ עֵץ חַד כְּדֵי לְהַכְנִיסוֹ בְּאֶרֶץ לַחֹר לְכָאן וּלְכָאן), **אוֹ אֲפִלּוּ אֵין לָהֶם עִתָּה צִיר אֶלָּא** (כה) **שֶׁהָיָה לָהֶם צִיר, נוֹעָלִים בָּהֶם** (כו) **אֲפִלּוּ הֵם נִגְרָרִים בָּאָרֶץ רַק שֶׁקְּשָׁרָם וּתְלָאָם לִנְעֹל בָּהֶם, וְלֹא חָשִׁיב כְּבוֹנֶה, שֶׁנִּכָּר בָּהֶם שֶׁהוּא דֶּלֶת כֵּיוָן שֶׁהָיָה לָהֶם צִיר.** הגה וְכָל־שֶׁכֵּן אִם יֵשׁ לָהֶם צִיר עֲדַיִן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַחֲזִיר הַצִּיר לִמְקוֹמוֹ, כְּדֶרֶךְ שֶׁיִּתְבָּאֵר לְקַמָּן סִימָן תִּקִּיט (ב״י). **אֲבָל אִם אֵין לָהֶם צִיר וְלֹא הָיָה לָהֶם צִיר, אֵין נוֹעָלִים בָּהֶם אֶלָּא־אִם־כֵּן הָיוּ** (כז) *גְּבוֹהִים מִן הָאָרֶץ. (כח) [ס]**וּפֹתֵחַ הֶעָשׂוּי לִכְנִיסָה וִיצִיאָה תָּדִיר, נוֹעָלִים בּוֹ אֲפִלּוּ לֹא הָיָה לוֹ צִיר מֵעוֹלָם** (כט) **וְהוּא נִגְרָר: ד** (ל) [ע]**דֶּלֶת הֶעָשׂוּי** (לא) **מְלוּחַ אֶחָד אוֹ שֶׁאֵין לָהּ אִסְקֻפָּה, וְהוּא הַדִּין בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹעָלִים בְּקַרְשִׁים הַרְבֵּה** (לד) **וְיֵשׁ חֲקִיקָה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה שֶׁמַּכְנִיסִים בָּהֶם הַקַּרְשִׁים, (לה) שֶׁהֵינָם כְּדֶלֶת, (לו) הוֹאִיל** (ה) **וְאֵינָן לוּחַ אֶחָד בְּכָל הַדֶּלֶת** (ב״י): **ה** [צ]**שִׁדָּה תֵּבָה וּמִגְדָּל שֶׁפִּתְחֵיהֶן מִן הַצַּד וְיֵשׁ**

ל שם ק״א במשנה וכ״פ״ר ושי״ט מ שם בגמרא ובכרכא נ שם מדמפרש לה רבא ס טור מדברי הרא״ש שם בשם הראב״ד ע שם בגמרא דלת אלטנה ואיכא תרי לשנא בפרושו ופסק הטור כשניהם להחמיר פ תוספות שם ותטור *) (ואם טתר לסלק תריסי הזגיות, לקמן בסימן תלט) צ שם ק״ב בברייתא

בֵּאוּר הַיִּטֵּב

(ג) **תַּחְתָּיו.** וְאִם כִּתְחִלָּה עֲשָׂה חָלָל בַּקַּרְקַע מְקוֹם שֶׁהַנֶּגֶר יִהְיֶה רֹאשׁוֹ שָׁם שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף נֹקֶב בָּאָרֶץ. אין אסור: עוד נ״ל דאם עושין טבעת של ברזל באמצע הַבְּרִיחַ וּבוֹ אוֹחֲזִין בְּשָׁעַת פְּתִיחָה וּנְעִילָה, הֲרֵי כְּצוֹשָׂה לוֹ בֵּית־יָד וּסְתָר אֲפִלּוּ אֵין קָשׁוּר וְתָלוּי, ט״ז, עַיֵּן שָׁם: (ד) אין. וה״ה בִּסְקַק חָלוֹן אִם אֵין עָשׂוּי לִפְתֹּחַ אֶלָּא לְעִתִּים רְחוֹקוֹת. הֲוֵי כְּאֹהֶל קָבוּעַ. הרא״ש סוֹף עֵרוּבִין: (ה) **וְאֵינָן.** וְהַב״ח מַקַּל אַף בְּלוּחַ א׳ אִם עָשׂוּי לִכְנִיסָה וִיצִיאָה תָּדִיר, וְהָרַמְבַּ״ם מַקַּל טְפֵי, מ״א:

בֵּאוּר הֲלָכָה

דְּהַיְנוּ נִסְחָה הָאַסְקֻפָּה: * הֲוֵי בִּנְיָן. בַּגְּמָרָא אִיתָא, מִשּׁוּם דְּמִחְזֵי כְּבוֹנֶה: * **שֶׁאֵין נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים בָּהּ תָּדִיר.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה. וְעַיֵּן בְּחוֹסֶפֶת־שַׁבָּת דְּמְצַדֵּד דְּבְרֶפֶתַח הֶעָשׂוּי לִכְנֹס בְּפָחוֹת מִלּ׳ יוֹם הֲוֵי כְּפֹתֵחַ הֶעָשׂוּי לְכָנֵס בָּהּ תָּדִיר: * **גְּבוֹהִים מִן הָאָרֶץ.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה. וְהִנֵּה בְּנִשְׁמַת־אָדָם כְּלָל לט הַרְחִיב הַהֲכָרִים[15] בְּעִנְיָן זֶה וְכָתַב. דְּמָה דְּאִיתָא בְּמִשְׁנָה דְּבָעְיָן שֶׁיִּהְיוּ גְּבוֹהִים מִן הָאָרֶץ, יֵשׁ מַחֲלֹקֶת הָרִאשׁוֹנִים בְּבֵאוּרוֹ, עַיֵּן שָׁם הַיִּטֵּב בְּכָל דְּבָרָיו. וּבְאֱמֶת בֵּאוּרוֹ שֶׁיָּצָא לְחַדֵּשׁ בְּעִנְיָן זֶה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁתַּנָּה הַהֲלָכָה בְּחַיֵּי־אָדָם[16], הוּא מִלְּתָא חֲדָתֵי, וְכִמְעַט כָּל הָרִאשׁוֹנִים לֹא פֵּרְשׁוּ כֵּן, הֲלֹא הַמָּה הָרַנ״ה וְהָרִיטְבַ״א שֶׁהֵבִיאָם בְּעִנְיָנוֹ, שִׁפְרְשׁוּ בְּהַדְיָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה, וְכֵן רַש״י בְּמִשְׁנָה מוֹכַח גַּם־כֵּן בְּהַדְיָא שֶׁמְּפָרֵשׁ כֵּן, וְגַם הָאוֹר זָרוּעַ הָעִתִּיקוֹ, וְגַם הָרַמְבַּ״ם בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה מִשְׁמַע דְּמְפָרֵשׁ גַּם־כֵּן שֶׁיִּהְיֶה קָשׁוּר, וְהוּא כְּמַשְׁ כְּעֵין פֵּרוּשׁ הַתּוֹסֶפוֹת בְּדָף קכו עמוד ב [וּלְפָלָא שֶׁכָּתַב הַנִּשְׁמַת־אָדָם דְּמַהֲרַמְבַּ״ם בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה מִשְׁמַע כְּדִבְרָיו, דְּבַבְוֹדֵהּ כֵּן הָאָרֶץ מַהֲנֵי אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין קָשׁוּר כְּלָל, דְּאַדְּרַבָּה מוּכָח שָׁם לְהִפּוּךְ בְּסוֹף דְּבָרָיו. עַיֵּן שָׁם]. וּמַה שֶׁכָּתַב הַנִּשְׁמַת־אָדָם דְּמַהֲרִי״ף וְהָרֹא״שׁ וְהָרַע״ב וְהַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ מַשְׁמַע הַפְּשָׁטוּת כְּדִבְרָיו, לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לֹא רָאִיתִי בָּזֶה שוּם רְאָיָה לְדִבְרָיו, דַּהֲלֹא הִצְתִּיקוּ כֻּלָּם רַק לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, וְכִי הֵיכִי דְּמִפְּרָשֵׁי הָרַנ״ה וְהָרִיטְבַּ״א וּשְׁאָרֵי הָרִאשׁוֹנִים לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה יִסְּרוּשׁוּ גַּם־כֵּן דִּבְרֵיהֶם, וּמַהֲרַמְבַּ״ם בְּחִבּוּרוֹ גַּם־כֵּן אֵין הוֹכָחָה כָּל־כָּךְ לְהַמְעַיֵּן, וּבִפְרָט שֶׁבְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה שֶׁלּוֹ מִשְׁמַע בְּהַדְיָא דְּמְפָרֵשׁ שֶׁיִּהְיֶה קָשׁוּר. וְלֹא נִשְׁאַר סָעַד לְדִבְרָיו כִּי אִם מִדִּבְרֵי

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֲפִלּוּ בְּאֵינוֹ קָשׁוּר, אֲפִלּוּ בִּנְסָחֲהָה הָאַסְקֻפָּה [ט״ז וש״א]. וְנִרְאֶה דַּאֲפִלּוּ לְדַעַת הַגְּרָ״א שֶׁמַּחְמִיר לְעִיל בְּעָשָׂה לוֹ בֵּית־יָד לְדַעַת רַש״י וְהַטּוּר, יֵשׁ לְהָקֵל בְּזֶה מִפְּנֵי צָרוּף טַעַם הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַט״ז:

ג (כג) תָּדִיר. רוֹצֶה לוֹמַר, וְעַל־כֵּן (יד) אֵין עָשׂוּי לְהִפָּתַח אֶלָּא לִזְמַנִּים רְחוֹקִים לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ כְּנִיסָתוֹ וִיצִיאָתוֹ עֲלֵיהֶם, וּמִחֲזֵי כְּמוֹסִיף צַל הַבִּנְיָן עַל־יְדֵי נְעִילָתוֹ. אִם לֹא בְּאֶפְנִים הַמְבֹאָרִים פֹּה, דְּאָז מִנְּכָר שֶׁהֵם דֶּלֶת: **(כד) שֶׁגְּדָרָהּ בְּקוֹצִים.** הַיְנוּ, שֶׁסְּתָמָהּ בַּחֲבִילוֹת שֶׁל קוֹצִים הֶעָשׂוּיָה כְּעֵין דֶּלֶת, וּפְעָמִים שֶׁהוּא כּוֹתֶחָה, וְרוֹצֶה עַתָּה לִנְעָלָהּ: **(כה) שֶׁהָיָה לָהֶם צִיר.** הַיְנוּ (טו) שֶׁנִּכָּר שֶׁהָיָה לָהֶם צִיר: **(כו) אֲפִלּוּ וְכוּ׳ רַק שֶׁקְּשָׁרָם וּתְלָאָם.** רוֹצֶה לוֹמַר, שֶׁקְּשָׁרָם וּתְלָאָם שָׁם מִבְּעוֹד יוֹם כְּדֵי לִנְעֹל בָּהֶן, וְעַל־כֵּן מֻתָּר לִנְעֹל בָּהֶן בְּשַׁבָּת. (טז) שֶׁאַף שֶׁכְּשֶׁהֵן פְּתוּחִין הֵן נִגְרָרוֹת בָּאָרֶץ, וְרַק כְּשֶׁהוּא נוֹעֲלָן מַגְבִּיהָן וְזוֹקְפָן עַל הָאַסְקֻפָּה, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהֵן קְשׁוּרוֹת וּמְחֻבָּרוֹת שָׁם מִבְּעוֹד יוֹם וְיֵשׁ לָהֶן הֶכֵּר צִיר, לֹא מִחֲזֵי כְּבוֹנֶה בְּשַׁבָּת: **(כז) גְּבוֹהִים מִן הָאָרֶץ.** רוֹצֶה לוֹמַר, (יז) שֶׁיִּהְיוּ קְשׁוּרוֹת וּתְלוּיוֹת מִבְּעוֹד יוֹם בְּעִנְיָן שֶׁאַף כְּשֶׁפּוֹתְחָן אֵינָן נִגְרָרוֹת בָּאָרֶץ, וַאֲפִלּוּ הֵן גְּבוֹהִין מִן הָאָרֶץ רַק כְּמִלֹּא נִימָא [גמרא]; וְהַשַּׁעַם, שֶׁשּׁוּב אֵינוֹ נִרְאֶה כְּבוֹנֶה בִּנְעִילָה זוֹ אַף אִם אֵין לָהֶם הֶכֵּר צִיר, הוֹאִיל שֶׁאַף כְּשֶׁהֵן פְּתוּחִין הֵן מְחֻבָּרִין וּקְבוּעִין שָׁם הֵיטֵב, שֶׁאֵין נִגְרָרוֹת בָּאָרֶץ: **(כח) וּפֹתֵחַ הֶעָשׂוּי וְכוּ׳.** שֶׁכֵּיוָן שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ תָּדִיר, (יח) הַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁלְּרֶלֶת הִיא עֲשׂוּיָה, וְלֹא מִחֲזֵי כְּבוֹנֶה: **(כט) וְהוּא נִגְרָר.** בָּאָרֶץ כְּשֶׁפּוֹתְחָהּ. וְהִנֵּה מִלְּשׁוֹן הַמְחַבֵּר מַשְׁמַע (יט) דְּעַל־כָּל־פָּנִים קָשׁוּר מִיהוּ כָּעִינָן, אֲבָל מִלְּשׁוֹן הַגָּ״ה בְּסָעִיף ד מַשְׁמַע דְּסְבִירָא לַהּ דַּאֲפִלּוּ אֵינוֹ קָשׁוּר כְּלָל שָׁרֵי אִם יֵשׁ לָהּ אִסְקֻפָּה מִלְּמַטָּה, וְיֵשׁ לְהָקֵל בְּזֶה [עַיֵּן בְּהַגְּהָ״א שֶׁכָּתַב שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת הָרִי״ף וְהָרַמְבַּ״ם, וּבִפְרָט שֶׁכֵּן סָתַם הָרַמְ״א]: **ד (ל) דֶּלֶת הֶעָשׂוּי וְכוּ׳.** הַיְנוּ, (כ) לְפִי שֶׁאֵין לָהּ תִּקּוּנֵי הַדֶּלֶת בִּשְׁאָר דְּלָתוֹת[11], הֲוֵי כְּסָתִימָה כְּעַלְמָא[12] וְנִרְאֶה כְּבוֹנֶה[13], וּמִירֵי כָּאן (כא) אֲפִלּוּ בִּכְּתָחַת הֶעָשׂוּי לִכְנִיסָה וִיצִיאָה תָּדִיר: **(לא) מְלוּחַ אֶחָד אוֹ שֶׁאֵין וְכוּ׳.** וְדַעַת הָרַמְבַּ״ם, דְּלֹא אָסוּר אֶלָּא בְּתַרְתֵּי לְרַעוּתָא, דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא מְלוּחַ אֶחָד וְגַם אֵין לָהּ אִסְקֻפָּה. וּבִכְּתָחַת הֶעָשׂוּי לִכְנִיסָה וִיצִיאָה תָּדִיר, מְצַדְּדִים (כב) הָאַחֲרוֹנִים דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל שִׁיטָתוֹ לְהָקֵל[14]: **(לב) וּכְשֶׁפּוֹתְחִין וְכוּ׳.** מִשְׁמַע מִזֶּה (כג) דְּהוּא מִירֵי בְּשֶׁאֵינָהּ קְשׁוּרָה, אֲבָל אִם הִיא קְשׁוּרָה וּתְלוּיָה, אַף שֶׁנִּגְרֶרֶת בָּאָרֶץ כְּשֶׁפּוֹתְחָהּ, שָׁרֵי אַף שֶׁאֵין לָהּ תִּקּוּנֵי דְּלָתוֹת כָּרָאוּי, וְהַיְנוּ מִשּׁוּם דְּכָאן מִירֵי בִּכְּתָחַת הֶעָשׂוּי לִכְנִיסָה וִיצִיאָה תָּדִיר: **(לג) אַף־עַל־פִּי שֶׁשְּׁמוּטִין וְכוּ׳.** הַיְנוּ שֶׁאֵינָהּ קְשׁוּרָה כְּלָל. וְאַף־עַל־גַּב דִּבְרִישׁ סָעִיף ג בְּדֶלֶת שֶׁל רְחָבָה, שֶׁגַּם הִיא מִסְּתָמָא עֲשׂוּיָה כִּשְׁאָר דְּלָתוֹת, וַאֲפִלּוּ הָכִי מְחַמְּרִינָן שֶׁיְּהֵא קָשׁוּר וְתָלוּי מִבְּעוֹד יוֹם, הָכָא אֵירֵי בִּכְּתָחַת שֶׁהוּא עֲשׂוּי לִכְנִיסָה וִיצִיאָה תָּדִיר, וְכַנַּ״ל, וּסְבִירָא לַהּ דְּבָזֶה לֹא בְּעִינָן קָשֵׁר כְּלָל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסָעִיף־קָטָן כט [הגר״א]: **(לד) וְיֵשׁ חֲקִיקָה.** רוֹצֶה לוֹמַר, דְּהַחֲקִיקָה נֶחְשֶׁבֶת כְּאִסְקֻפָּה: **(לה) שֶׁהֵינָם כְּדֶלֶת.** רוֹצֶה לוֹמַר, דְּאַף־עַל־גַּב דְּהַקְּרָשִׁים אֵינָם מְחֻבָּרִים וְהוּא מַכְנִיס כָּל קֶרֶשׁ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא נֶחְשָׁב כְּדֶלֶת שֶׁל לוּחַ אֶחָד: **(לו) הוֹאִיל וְאֵינָן וְכוּ׳.** כְּבָר כָּתַבְנוּ לְעֵיל דְּהָאַחֲרוֹנִים מְצַדְּדִים לְהָקֵל

שַׁעַר הַציּוּן

קְצָת בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם. וְכֵן בִּפְרִי־מְגַדִּים: (יז) בֵּית־יוֹסֵף בְּשֵׁם הַרְאָב״ד: (טו) מָגֵן־אַבְרָהָם: (טז) הַגְּרָ״ז, וְכֵן מוּכָח בְּרַשִׁ״י בְּמִשְׁנָה: (יח) כֵּן מוּכָח מֵהַרִי״ה וְהָרִיטְבַ״א, וְהוּבָא בְּנִשְׁמַת־אָדָם. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה: (יט) לְבוּשׁ: (יט) וְכֵן כָּתַב הַגְּרָ״א בְּכִנְּתָת הַמְּסַבֵּר, וּבְדַעַת הַגָּ״ה כּוֹתֵב גַּם־כֵּן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ: (כ) רַש״י: (כא) כֵּן מוּכָח בְּבֵית־יוֹסֵף וְכֵן כָּתַב הַגְּרָ״א בְּדַעַת הָרִי״ף וְהָרַמְבַּ״ם: (כב) מָגֵן־אַבְרָהָם וְאֵלִיָּה רַבָּה: (כג) הַגְּרָ״א לְפִי גִּרְסַת הָרִי״ף שֶׁגָּרַס ״שֶׁאֵינָהּ נִגְרֶרֶת״, וְאֵירֵי לְרִידָה בַּעֲשׂוּיָה לִכְנִיסָה וִיצִיאָה, וּמִשְׁמַע לְפִי זֶה דְּבִקְשׁוּרָה אַף

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שִׁיג

בִּיאוּרִים וּמוֹסָפִים

[משנ"ב ס"ק לח]

דְּלֹא שַׁיָּךְ לְמִנְוָר כָּל־כָּךְ שֶׁמָּא יִתְקַע[17] וכו', שֶׁהֵם מְבַרְזֶלֶת[18].

17) ולגבי תרסי חניות, פירש לקמן (סי' תקיט ס"ק ג) שציר באמצע [היינו יחור באמצע' המחזיק כאן] הוא בליטה באמצע צידה של הדלת, וכנגדה יש חור במזוזת הפתח, ותוחבים את הבליטה בחור. ובטעם הדבר שדינו של ציר באמצע חלוק מדין צירים שלמעלה ולמטה, כתב השו"ע הרב (סט"ו) שצירים שלמעלה ולמטה נשארים בתוך החורים אף כשפותחים את הדלת, ולכן יש מקום לחשוש בהם שמא יתקע, אבל הציר שבאמצע יצא מן החור בכל פעם שפותחים את הדלת, ואין לחשוש שמא יתקע [וכן כתב הרמב"ן בשבת קב. ב בשם 'יש אומרים']. 18) וביאר המג"א (ס"ק ט), שבצירים מברזל החור רחב ואי אפשר לתקוע את הציר חזק יותר, ומ"מ גזרו שלא יחזירנו, שמא ימצא שהציר אינו מחובר לדלת ויחברנו במסמרים.

[משנ"ב ס"ק מא]

וְעַיִן בְּסִימָן שיד סָעִיף א[19] וּבְהַגְּרָ"א שָׁם[20].

19) שם דעת השו"ע שיש בנין בכלים. ושם (ס"ז) הביא השו"ע שתי דעות, דעה הסוברת שיש בנין בכלים, ודעה הסוברת שאין בנין בכלים. אכן, מבואר במשנ"ב שם (ס"ק ז), שאף לפי הדעה שאין בנין בכלים, המרכיב כלי חייב משום מלאכת מכה בפטיש.

20) שהוכיח, שלדעת הסוברים שיש בנין בכלים, לא רק הרכבת כלי חדש חשובה בנין, אלא אף הרכבה מחודשת של כלי שהתפרק חשובה בנין, אם ההרכבה היא מעשה אומן. עוד כתב הגר"א שם, שהעיקר כדעת הסוברים שאין בנין וסתירה בכלים.

[משנ"ב ס"ק מב]

וְאִם הִיא דַּרְכָּהּ וכו'[21]. דְּשׁוּב אֵין לָחֹשׁ כְּלָל שֶׁמָּא יָבוֹא לִתְקַע[22].

21) ואם דרך האדם שמחבר את הפרקים לחבר אותם באופן רפוי, ודרך שאר העולם לחברם בצורה מחודקת או בתקיעה, כתב לעיל (סי' שח ס"ק עב) בשם המג"א (שם ס"ק לד) שמותר לחברו באופן רפוי, ואין חוששים שמא יתקע, שהרי רגיל הוא תמיד לחברו באופן רפוי. ובביה"ל שם (סט"ו ד"ה גם) פקפק בדין זה.

22) ודית של משקפים שנשמטה ממקומה, דעת הגרש"ז אויערבך (מאור השבת ח"ב מכתב כט אות ג) והגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ו ס"ק ד) שאסור להחזירה למקומה אפילו באופן רפוי, כגון על ידי חוט של מתכת או קיסם, כיון שהדרך היא להחזירה בהברגה שדינה כתקיעה. כמו כן, דעת הגר"נ קרליץ (שם) שאסור להחזיר זכוכית של משקפים שנשמטה ממקומה, הואיל והדרך להחזירה בתקיעה.

[משנ"ב ס"ק מה]

גַּם בְּרָפוּי אָסוּר[23] כְּמוֹ בְּמִטָּה שֶׁל פְּרָקִים[24] וכו', דְּהֵם אֵין עֲשׂוּיִים לִקְיוּם[25] רַק לְפָתְחָן וּלְסָגְרָן תָּמִיד[26].

23) מבואר בדבריו, שהמחלוקת בין הדעה הראשונה שהביא השו"ע [שיטת הטור] ובין דעת ה'יש מי שאומרי' [שיטת המהר"ם מרוטנברג], היא אם מותר להחזיר באופן רפוי כלי שאין דרך לתקעו אלא להדקו, וכן מפורש בב"י וברמ"א כאן, אך החזו"א צידד (או"ח סי' נ ס"ק י) שבשו"ע חזר בו המחבר, וסובר שהמחלוקת היא אם מותר להדק במקום שאין דרך לתקוע, וכן ביאר השו"ע הרב (סכ"א). ולהלכה כתב החזו"א שאפשר להקל ולהדק במקום שאין דרך לתקוע.

עוד מבואר בשו"ע, שלכו"ע אסור להחזיר באופן רפוי כלי שהדרך היא לתקעו. אך החזו"א כתב (שם) שנחלקו בכך ראשונים, ויש מהם הסוברים שאף במקום שהדרך היא לתקוע מותר להחזיר באופן רפוי, וכתב שאפשר להקל כדעה זו, לפי שאף האוסרים אינם אוסרים אלא משום גזירה מדרבנן.

24) ולדעת החזו"א (שם), חיבור מיטה של פרקים אינו חיבור רפוי, אלא חיבור מהודק.

25) בגדרו של היתר זה, כתב החזו"א (או"ח סי' נ ס"ק ט, ובתשובה להגרש"ז אויערבך בשו"ת מנחת שלמה ח"א סי' יא) שכיון שאי אפשר להשתמש בכלי אם המכסה יהיה סגור לעולם, נמצא שאופן השימוש בכלי הוא ע"י פתיחתו וסגירתו, ולפיכך סגירת המכסה אינה חשובה כגמר מלאכת הכלי, אלא כשימוש בו. אבל כלי שמרכיבים אותו כדי להשתמש בו, אע"פ שמפרקים ומרכיבים אותו מחדש בכל שימוש ושימוש, אסור להרכיבו, שכן הרכבתו היא גמר מלאכתו.

והגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה שם, ובסי' ט) כתב ביאור אחר בטעם ההיתר, שכיון שאף כשהכיסוי אינו על הכלי, עדיין נחשב הכלי בעיני בני אדם ככלי שלם, לפיכך חיבור המכסה לכלי אינו נחשב לגמר מלאכת הכלי, שכן הכלי נחשב כגמור אף קודם החיבור. והוסיף, שלפיכך כלי שמרכיבים אותו מחדש בכל שימוש ושימוש, מותר להרכיבו, שכן אף קודם ההרכבה נחשב הוא ככלי שלם.

וע"פ ביאורו הנ"ל, כתב החזו"א (שם) שיש בחיבור זרם חשמל במכשיר חשמלי משום איסור בונה, שאע"פ שהדרך להדליק ולכבות את החשמל בכל שימוש ושימוש, מ"מ כיון שהשימוש במכשיר הוא רק כשהחשמל זורם בו, חיבור הזרם חשוב כגמר מלאכת המכשיר, ולא כשימוש בו. [והוסיף החזו"א (במכתב, הובא בשו"ת מנחת שלמה שם סי' יא) שאין להתיר את חיבור זרם החשמל על ידי כפתור וכדו' משום שנחשב הוא כחיבור רפוי, שכן חיבור חשמל בנין חשוב הוא, ולעולם נדון כחיבור של תקיעה]. והגרש"ז אויערבך (שם) דן לומר, שכיון שהדרך להדליק ולכבות את הזרם בכל שימוש ושימוש, לפיכך אף כשאין הזרם זורם במכשיר הרי הוא חשוב ככלי שלם, ומשום כך חיבור זרם החשמל אינו גמר מלאכת המכשיר.

עוד כתב הגרש"ז אויערבך (שם), שלפי דברי החזו"א צ"ב איך מותר להבריג ראש של מלחיה או לחבר מחט למזרק, והלא אין הם ראויים לשימוש אלא לאחר שיחברו אותם, ונמצא שכשמבריג את ראש המלחיה, או כשמחבר את המחט למזרק, הוא יוצר כלי, אלא ע"כ שכיון שאף כאשר הם מופרדים חשובים הם בעיני בני אדם ככלי מוגמר, ולפיכך מותר לחברם.

וראה מה שכתבנו לקמן (סי' שלח ס"ק ד) לגבי שימוש במכשיר שמיעה בשבת.

ולגבי מדחום כדי להוריד את הכספית שבו ע"מ שיהיה ניתן למדוד בו שוב, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פ"מ הע' ז) שמותר לעשות כן, שאין זה נדון כתיקונו של המדחום, אלא כשימוש בו, שכן רגילים תדיר לעשות כן [ולדעתו מותר לעשות כן גם לשיטת החזו"א]. וכן כתבו הגרי"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"א סי' מ אות ג) ושו"ת אור ציון (ח"ב פל"ו הע' יג) שמותר להוריד את הכספית שבמדחום. מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' סא וח"ג סי' כח ו-לג) כתב שיש בכך משום איסור 'מכה בפטיש' [אכן הסתפק אם הוא אסור מדאורייתא]. והגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פכ"ט ס"ק לד) הסתפק אם מותר הדבר, אלא שלצורך חולה דעתו שם שמותר.

26) ואף כלי שרגילים לפתחו ולסגרו ע"י הברגה וכדו' לעיתים רחוקות בלבד, כגון סטנדר עם הברגה שאין הדרך להגביהו ולהנמיכו אלא לעיתים רחוקות, דעת הגרש"ז אויערבך (מאור השבת ח"ב מכתב לב אות ג) שמותר לפתחו ולחזור ולהדקו לפי הצורך, הואיל ונחשב הוא ככלי שלם, בין כשהוא פתוח ובין כשהוא סגור. וכן דעת הגרי"ש אלישיב (ארחות שבת ח"א פ"ח הע' פז), וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' לב). ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' לח) כתב, שאסור לפתוח ולסגור כלי ע"י הברגה אם הדרך לעשות כן לעיתים רחוקות, ולפיכך אסור לפתוח ולסגור הברגה של סטנדר, לפי שאין זה דומה לכיסוי הכלים שהדרך לפתחו ולסגרו בתדירות רבה. וכן כתב בשו"ת אור ציון (ח"ב פכ"ז תשובה ג). וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ו ס"ק יד) אולם

המשך במילואים עמוד 38

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שִׁיג

לָהֶם שְׁנֵי צִירִים אֶחָד לְמַעְלָה (לז) **וְאֶחָד לְמַטָּה. אִם יָצָא הַתַּחְתּוֹן כֻּלּוֹ מִמְּקוֹמוֹ אָסוּר לְהַחֲזִירוֹ** (לח) **שֶׁמָּא יִתְקַע, אֲבָל אִם יָצָא מִקְצָתוֹ, דּוֹחֲקוֹ עַד שֶׁמַּחֲזִירוֹ לִמְקוֹמוֹ, כְּיָון שֶׁהָעֶלְיוֹן נִשְׁאַר בִּמְקוֹמוֹ, בְּקַל יָכוֹל לְהַחֲזִיר הַתַּחְתּוֹן,** (לט) **אֲבָל כְּשֶׁיָּצָא הָעֶלְיוֹן אָסוּר** (ו) **אֲפִלּוּ לְדָחְקוֹ וּלְהַחֲזִירוֹ לִמְקוֹמוֹ: ו** [1]**מִטָּה** (מ) **שֶׁל פְּרָקִים** (מא) **אָסוּר לְהַחֲזִירָהּ וּלְהַדְּקָהּ, וְאִם תִּקַּע חַיָּב חַטָּאת.** (מב) [ש]**וְאִם הִיא *(דַּרְכָּה** לִהְיוֹת) **רְפוּיָה, מֻתָּר לְכַתְּחִלָּה** (ובלבד (מג) שֶׁלֹּא יְחַדֵּק). (מד) [ת]**וְכוֹס שֶׁל פְּרָקִים, מֻתָּר** (מה) **לְפָרְקוֹ וּלְהַחֲזִירוֹ בְּשַׁבָּת.** (מו) [א]**וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר** (ו) (מז) **שֶׁדִּין הַכּוֹס כְּדִין הַמִּטָּה.** הגה וְאִם דַּרְכּוֹ (מה) לִהְיוֹת מְחֻדָּק, אַף־עַל־גַּב דְּעַכְשָׁו רָפוּי אָסוּר (מיימוני פכ"ב והגהות אשירי"א יכל"בי יכן נראה דברי הטיר): **ז** [ב]**קוֹרָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה מֻתָּר לְסָמְכָהּ** (מ) **בַּאֲרֻכּוֹת הַמִּטָּה.** (מט) **שֶׁהֵם כְּלִי. לֹא כְּדֵי שֶׁתַּעֲלֶה, דְּאִם־כֵּן הָוֵי לֵהּ בּוּנָה, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּרֵד יוֹתֵר; [ג]וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ רְפוּיִים שֶׁיּוּכַל לִטָּלֵם כְּשֶׁיִּרְצֶה, אֲבָל** (נ) **אִם מְהַדְּקָם שָׁם, אָסוּר: ח** [ד]**סַפְסָל שֶׁנִּשְׁמַט אֶחָד מֵרַגְלָיו, אָסוּר** (נא) **לְהַחֲזִירוֹ לִמְקוֹמוֹ. וּלְהַנִּיחַ אוֹתוֹ צַד הַשָּׁמוּט עַל סַפְסָל אַחֵר,**

ונקב"ם בפרק כה **ד** ביה־יוסף מדברי תרומת־הדשן סימן עא

בְּאֵר הַגּוֹלָה

ק הרא"ש נסתפק בזה והשור פסק לחמרא וכתב הרב המגיד בפרק כב שכן נראה מדברי רמב"ם **ר** שבה מ"ז **ש** שם וברבן שמעון בן גמליאל בברייתא **ת** שור לדעתו ורבינו ירחם בשם רבנו פרץ בחלק ד **א** טור בשם מהרי"ם מרוטנבורג ובכל בו בסוף הלכות שבת **ב** שם קנ"א במשנה **ג** שם מ"ג כדמפרש לה רב הונא

בֵּאוּר הֵיטֵב

(ו) **אֲפִלּוּ.** מָנָה יֵשׁ לִלְמֹד דְּיֵשׁ לְמָחוֹת מַה שֶּׁנּוֹהֲגִים בִּקְעוּדוֹת לְסַלֵּק הַחֻלּוֹן עַל־יְדֵי אֵינוֹ־יְהוּדִי בְּשַׁבָּת, וְזֶה אָסוּר גָּדוֹל, כְּיָון שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל חַיָּב חַטָּאת אֲסוּר בְּאֵינוֹ־יְהוּדִי מִשּׁוּם שְׁבוּת, וְכ"ש אוֹתָן שֶׁלּוֹקְחִין הַקּוּרְטִירִי"ן מִן הַחַלּוֹנוֹת, וַאֲפִלּוּ יִשְׂרָאֵלִים רְגִילִים לַעֲשׂוֹת כֵּן וְאֵינָם יוֹדְעִים שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה חִיּוּב חַטָּאת, ט"ז: (ז) **שֶׁדִּין.** וה"ה הַשְּׁטִענְדֶּע"ר[1] שֶׁבְּבֵית כ"נ וְאֵינָם עָלָיו סְדָרִים, אַגָּדָה. וְכָתַב הַמ"א דְּכוֹסוֹת שֶׁלָּנוּ הָעֲשׂוּיִים בַּחֲרִיצִים סָבִיב וּמְהַדְּקִים בְּחֹזֶק, לְכ"ע אָסוּר, וְכָתַב ב"י דְּרָפוּי וְאֵינוֹ רָפוּי ג"כ אָסוּר. וּכְשֶׁטָּבַע כִּפּוּסְקִים דָּבָר הַבְּלִים הָאֵלּוּ שָׁרֵי לְטַלְטְלָן, וְלֹא גָּזְרוּ אֶלָּא בְּמִנּוֹרָה שֶׁדְּרָכָהּ לְהִתְפָּרֵק, כְּמ"ש סס"י רע"ט, וה"ה כֹּל כַּיּוֹצֵא בוֹ, אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהִתְפָּרֵק שָׁרֵי בְּטִלְטוּל. וְכָתַב ט"ז: הַנּוֹרוֹת שֶׁל בְּדִיל שֶׁיֵּשׁ לָנוּ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁרוֹי"ף[2], מֵאַחַר שְׁצִקָּר תַּשְׁמִישׁוֹ ע"י פְּרוּק תָּמִיד לֹא מִקְרֵי גְּמַר מְלָאכָה אֲפִלּוּ אִם הוּא תּוֹקֵעַ בְּחֹזֶק הַשְּׁרוֹי"ף, ע"ש: (מ) **בַּאֲרֻכּוֹת.** וְעַיֵּן בַּעֲלָמָא אעפ"י שֶׁהוּכָן לְסַלְטֵל אָסוּר לְסָמְכוֹ תַּחַת הַקּוֹרָה דְּדָמֵי לְבוּנָה, מ"א:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(מד) אַף בְּלוּחַ אֶחָד, כֵּיָון שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִסְקֻפָּה וְהוּא עָשׂוּי לְכַנִּיסָה וִיצִיאָה תָּדִיר: **ה** (לז) **וְאֶחָד לְמַטָּה.** וְיֵשׁ חוֹר בַּמִּפְתָּן, שֶׁהַצִּיר נִכְנָס לְתוֹכוֹ, וּכְנֶגְדּוֹ יֵשׁ לְמַעְלָה חוֹר אֶחָד, שֶׁהַצִּיר הָעֶלְיוֹן הוּא בְּתוֹךְ הַחוֹר: (לח) **שֶׁמָּא יִתְקַע.** בְּחֹזֶק בְּסִיכִין וּבִיתֵדוֹת שֶׁלֹּא יוּכַל עוֹד לָצֵאת מִשָּׁם, וְהָוֵי מַכֶּה בְּפַטִּישׁ; (כה) **וַאֲפִלּוּ** הֵיכִי שֶׁהַחוֹר הוּא בְּאֶמְצַע פֶּתַח הַתֵּבָה דְּלֹא שַׁיָּךְ לְמִגְזַר כָּל־כָּךְ שֶׁמָּא יִתְקַע[17], אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר, דְּגַזְרִינָן בְּאֶמְצַע אַטּוּ מִן הַצַּד; (כו) **וַאֲפִלּוּ** בְּצִירִים שֶׁלָּנוּ שֶׁהֵם מִבַּרְזֶל[18], אָסוּר לְהַחֲזִיר דַּלְתֵי הַכֵּלִים, דְּגַזְרִינָן שֶׁמָּא יִרְאֶה שֶׁהַצִּיר אֵינוֹ תָּקוּעַ יָפֶה וְיִחַבֵּר אוֹתוֹ בְּמַסְמְרִים: **(לט) אֲבָל כְּשֶׁיָּצָא הָעֶלְיוֹן.** דְּעַל־יְדֵי־זֶה הוּא נוֹפֵל לְגַמְרֵי. (מ) גַּם הַדְּחִיקָה אָסוּר כְּמוֹ חֲזָרָה: **ו** (מ) **שֶׁל פְּרָקִים.** הֵינוּ שֶׁעֲשׂוּיָה פְּרָקִים פְּרָקִים בִּשְׁבִיל בַּעֲלֵי אֻמָּנוּת שֶׁיּוּכְלוּ לְשֹׁאת אוֹתָם בְּדֶרֶךְ, וּכְשֶׁבָּאִין עַל מָקוֹם מְחַזְּרִין פְּרָקָיו יַחַד וּמוֹשִׁיבִין אוֹתָהּ: **(מא) אָסוּר וְכוּ'.** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִתְקַע בִּיתֵדוֹת וּמַסְמְרִים, דְּהָוֵי גְּמַר מְלָאכָה וְחַיָּב מִשּׁוּם מַכֶּה בְּפַטִּישׁ. (מא) וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דְּכֵיָון שֶׁעוֹשֶׂה בָּזֶה כְּלִי גָּמוּר חַיָּב מִשּׁוּם בּוֹנֶה. וְעַיֵּן בְּסִימָן שיד סָעִיף א[19] וּבְהַגְרַ"א שָׁם[20]: **(מב) וְאִם הִיא דַּרְכָּהּ וְכוּ'**[21]. דְּשׁוּב אֵין לָחֹשׁ כְּלָל שֶׁמָּא יָבוֹא לִתְקַע[22]: **(מג) שֶׁלֹּא יְחַדֵּק.** וְרָפוּי וְאֵינוֹ רָכוּי, (מד) אָסוּר: **(מד) וְכוֹס שֶׁל פְּרָקִים.** שֶׁיֵּשׁ כּוֹס שֶׁמְּפֻרְקִין אוֹתוֹ מֵצַל רַגְלוֹ: (מה) **לְפָרְקוֹ וּלְהַחֲזִירוֹ.** כְּשֶׁהוּא (לֹ) רָפוּי, וְהַטַּעַם, דְּאֵין דֶּרֶךְ לְהַדֵּק כָּל־כָּךְ בְּחֹזֶק שֶׁיִּהְיֶה חָשׁוּב כְּמוֹ תְּקִיעָה, וְעַל־כֵּן אֵין לָחֹשׁ שֶׁמָּא יִתְקַע. וְהֵיכָא מִי שֶׁאוֹמֵר סְבִירָא לֵהּ, כֵּיָון דְּעַל־כָּל־פָּנִים דֶּרֶךְ לְהַדֵּק, (לא) גַּם בְּרָפוּי אָסוּר[23] כְּמוֹ בְּמִטָּה שֶׁל פְּרָקִים[24]. כָּתַב הַמָּגֵן־אַבְרָהָם, דְּכוֹסוֹת שֶׁלָּנוּ הָעֲשׂוּיִים בַּחֲרִיצִים סָבִיב [כְּמוֹ אֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ שְׁרוֹי"ף[2] סָמוּךְ לִרְגְלָם] וּמְהַדְּקִים בְּחֹזֶק, (לב) לְכֵלִי עַלְמָא אָסוּר, וְכִסּוּי הַכֵּלִים, אֲפִלּוּ אִם עֲשׂוּיִים כָּךְ שָׁרִי, דְּהָתָם אֵין עֲשׂוּיִים לְקִיּוּם[25] רַק לְפָתְחָן וּלְסָגְרָן תָּמִיד[26], וְכֵן כָּתַב הַטַּ"ז. (לג) וַאֲפִלּוּ הַכֵּלִים שֶׁאָסוּר לְפָרְקָן וּלְהַחֲזִירָן, מִכָּל מָקוֹם לְטַלְטְלָן שָׁרֵי, וְלֹא גָּזְרוּ אֶלָּא בְּמִנּוֹרָה שֶׁדַּרְכָּהּ לְהִתְפָּרֵק, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סוֹף סִימָן רעט, וְכֹל כַּיּוֹצֵא בוֹ, אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהִתְפָּרֵק שָׁרֵי בְּטִלְטוּל: **(מו) וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר וְכוּ'.** וּלְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּדֵעָה זוֹ, אַךְ אִם הוּא לְצֹרֶךְ שַׁבָּת יֵשׁ לִסְמֹךְ אַדֵּעָה רִאשׁוֹנָה [אחרונים]: (מז) **שֶׁדִּין הַכּוֹס.** וְהוּא הַדִּין (לד) הַשְּׁטִענְדֶּע"ר[1] שֶׁבְּבֵית־הַכְּנֶסֶת שֶׁמַּנִּחִים עָלָיו סְפָרִים, אִם הוּא שֶׁל פְּרָקִים: **(מח) לְהִיוֹת מְהֻדָּק.** רוֹצֶה לוֹמַר, לִהְיוֹת (לה) מְהֻדָּק וְתָקוּעַ בְּחֹזֶק, שֶׁבָּזֶה אַף הַשּׁוּר דְּהוּא רִאשׁוֹנָה מוֹדֶה דְּאָסוּר: **ד** (מט) **שֶׁהֵם כְּלִי.** וְאִם אֵינוֹ כְּלִי רַק עֵץ בְּעַלְמָא, (לו) כְּמוֹ מַקֵּל, אַף־עַל־פִּי שֶׁמּוּכָן הוּא לְטַלְטֵל, מִכָּל מָקוֹם אָסוּר לְסָמְכוֹ תַּחַת הַקּוֹרָה, דְּדָמֵי לְבוּנָה, כֵּן כָּתַב מָגֵן־אַבְרָהָם, אֲבָל הָאֵלִיָּה רַבָּה וְחוֹסֶפֶת־שַׁבָּת חוֹלְקִים עָלָיו וּמַתִּירִים בְּכָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ כְּלִי עָלָיו לְעִנְיַן טִלְטוּל, כֵּיָון שֶׁהוּא עוֹשֶׂה רַק כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּרֵד יוֹתֵר[27]. (לז) וְעַיֵּן בִּפְרִי־מְגַדִּים: **(נ) אִם מְהַדְּקָם וְכוּ'.** הַטַּעַם, דְּמְבַטֵּל כְּלִי מֵהֶיכֵּנוֹ, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל שׁוּב לִטְלוֹ מִשָּׁם בְּשַׁבָּת[26], וְאִם אֵינוֹ תָּחוּב בְּחֹזֶק כָּל־כָּךְ שָׁרֵי [מ"א וש"א]: **ח** (נא) **לְהַחֲזִירוֹ לִמְקוֹמוֹ.**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

בְּדֵלֶת אֶלְמָנָה שָׁרֵי, אַךְ לְפִי גְּרִסָּתֵנוּ דְּגַרְסִי דֶּלֶת הַמְּגֻרָּרֶת, וַהֲיָנוּ בִּקְשׁוּרָה, וַאֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר. אִם־כֵּן אֶפְשָׁר דְּאַף בְּעֲשׂוּיָה לְכַנִּיסָה וִיצִיאָה תָּדִיר גַּם־כֵּן אָסוּר בְּדֶלֶת אֶלְמָנָה: (כד) וְהוּא הַדִּין לְהִכָּפֵף. בְּאֵין לָהּ אִסְקֻפָּה וְעֲשׂוּיָה מְלוּחוֹת הַרְבֵּה: (כה) מָגֵן־אַבְרָהָם: (לו) מָגֵן־אַבְרָהָם וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וְעַיֵּן בְּמַחֲצִית־הַשֶּׁקֶל בְּמַה שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הַחוֹסֶפֶת־שַׁבָּת: (כו) וְאִם הוּא מִפְּאוֹרַיְתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן, פְּלוּגֵי בְּשִׁיטַת רַשַׁ"י וְחוֹסָפוֹת, עַיֵּן בְּרִכְבֵּ"ם פֶּרֶק כה הֲלָכָה כה: (כח) מָגֵן־אַבְרָהָם: (כט) בֵּית־יוֹסֵף, מָגֵן־אַבְרָהָם: (לֹ) כֵּן פֵּרַשׁ הַטַּ"ז, וְלִשְׁנָא דְּהַטּוּר שֶׁכָּתַב דְּשָׁרֵי בְּכָל עִנְיָן צָרִיךְ עִיּוּן לְפִי פֵּרוּשׁוֹ: (לא) טַ"ז: (לב) וְהֵיכָא אֲפִלּוּ לְהַדְּקוֹ בְּרָפוּי, מִטַּעַם שֶׁמָּא יְהַדֵּק בְּחֹזֶק. וְהַנָּה מִלְּשׁוֹן דְּהַמָּגֵן־אַבְרָהָם מוּכָח דְּכִשֶׁיְּהַדֵּק בְּחֹזֶק עַל־יְדֵי הַשְּׁרוֹי"ף הוּא חָשׁוּב כְּמוֹ תּוֹקֵעַ מַמָּשׁ, וְעַל־כֵּן אָסוּר אֲפִלּוּ לְהַשּׁוּר בְּכָל פָּנִים, וּמִהַטַּ"ז בְּרֵישׁ סָעִיף־קָטָן ז מִשְּׁמַע דְּסְבִירָא לֵהּ דַּאֲפִלּוּ עַל־יְדֵי שְׁרוֹי"ף בְּחֹזֶק הוּא רַק אִסּוּר דְּרַבָּנָן, וְאִם־כֵּן מִמֵּילָא לְדַעַת רִאשׁוֹנָה דְּהוּא דַּעַת הַשּׁוּר שָׁרֵי כְּשֶׁמְּהַדְּקוֹ בְּרָפוּי. וְעַיֵּן בְּסִפְרֵי מַאֲמַר־מָרְדְּכַי שֶׁמֵּאֲרִיךְ בְּעִנְיַן כְּלִי שֶׁל שְׁרוֹי"ף וּמְכַלֵּל מָקוֹם מַסִּיק דְּלִמַּעֲשֶׂה יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּהַמָּגֵן־אַבְרָהָם. אוּף בְּעִנְיַן הַדִּין מִשְּׁמַע שָׁם דְּסְבִירָא לֵהּ דְּעַל־יְדֵי שְׁרוֹי"ף הוּא רַק אִסּוּר דְּרַבָּנָן בְּכָל גּוֹנֵי, עַיֵּן שָׁם: (לג) מָגֵן־אַבְרָהָם וַאֲלִיָּה רַבָּה וְשֶׁלְחָן־עֲצֵי־שִׁטִּים וש"א: (לד) מָגֵן־אַבְרָהָם בְּשֵׁם אַגָּדָה: (לה) דִּסְתָם הַדּוּק, הֲלֹא הַדַּעַת רִאשׁוֹנָה דְּהוּא הַטּוּר סְבִירָא לֵהּ דְּשָׁרֵי. וּמַה שֶׁהַגִּיהַ הַרְמַ"א בְּרֵישׁ הַסָּעִיף דְּדִוְקָא בְּשֶׁדַּרְכָּהּ לִהְיוֹת רְפוּיָה שָׁרֵי. נִקְט הֵכִי דְּבָזֶה לְכֵלִי עַלְמָא שָׁרֵי, אֲבָל בְּאֱמֶת לְדַעַת הַטּוּר אֲפִלּוּ אִם דַּרְכָּהּ לִהְיוֹת מְהֻדָּק קָצָת גַּם־כֵּן שָׁרֵי בְּשֶׁעוֹשֶׂה רְפוּי כֵּיָון שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהַדְּקוֹ בְּחֹזֶק, דְּנִגְנַז מִשּׁוּם הָקִיעָה: (לו) פְּרִי־מְגַדִּים: (לֹ) הֲיָנוּ שֶׁהוּא מְצַדֵּד דְּלִדְיָדְהוּ אֲפִלּוּ בְּמְהַדְּקוֹ שָׁרֵי בְּמֵקֵל, דְּלֹא שַׁיָּךְ שָׁם בִּטּוּל כְּלִי מֵהֵיכֵּנוֹ כֹּל שֶׁאֵין שָׁם כְּלִי עָלָיו. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי, דָּבָר חָדָשׁ

תִּרְגּוּם: 1 עָמוּד לְהַנִּיחַ עַל־גַּבּוֹ סֵפֶר וְכַדּוֹמֶה. 2 הַבְרָגָה.

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שי

המשך מעמוד הקודם

[ביה"ל ד"ה אף על פי]

לְצַיֵּל בְּסִימָן רעט בְּבֵאוּר הַלָּכָה בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל עַד שֶׁלֹּא הִדְלִיקוּ[27].

27) שם כתב בשם הפמ"ג, שלדעת הרמב"ם (פכ"ה מהל' שבת הי"א) לא הותר לטלטל דבר המוקצה מחמת מיאוס אלא לצורך גופו ומקומו, והוסיף, שבבעל המאור (שבת סו, ב בדפי הרי"ף) וברא"ן (שם) לא משמע כן.

[ביה"ל ד"ה בשל]

וְכָבָה אַחַר־כָּךְ, מֻתָּר לְיַשְׂרָאֵל לְטַלְטֵל הַמְּנוֹרָה אַחַר־כָּךְ[28].

28) והחזו"א כתב (או"ח סי' מד ס"ק יב), שלכאורה נחשבת המנורה מוקצה באופן זה, כיון שבשעה שהנר דולק אסור לטלטלו, מפני שאינו ראוי לכלום או מפני שנעשה בסיס לשלהבת, ואם כן נאסרה המנורה בטלטול גם לאחר מכן.

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שיג

המשך מעמוד קיט

מטעם אחר, שכן בכיסוי הכלים פתיחת ההברגה וסגירתה חשובים כשימוש בכלי, שהרי אין אפשרות להשתמש בכלי אם ישאר סגור או פתוח, אבל בסטנדר אפשר להשתמש בגובה מסוים בלי לפתוח את ההברגה כלל, ומשום כך אין פתיחת ההברגה וסגירתה במקום אחר חשובים כשימוש בכלי, אלא כיצירת כלי חדש.

[משנ"ב ס"ק מט]

כֵּיוָן שֶׁהוּא עֹשֶׂה רַק כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵרֵד יוֹתֵר[27].

27) ואע"פ שעשיית היזוק כדי למנוע קלקול אין בה משום איסור בונה, מ"מ צידד הגרש"ז אויערבך (שש"כ פט"ו הע' רלא), שפעולת היזוק הנעשית בחפץ עצמו, ולא כהגנה חיצונית למניעת הקלקול, אסור לעשותה. ולפיכך אסור לשים לקה או סבון נחלי על גרב נילון במקום שהיא מתחילה להיפרם כדי למנוע את התפשטות הקרע, שאע"פ שאין בכך אלא מניעת התפשטות הקרע, מ"מ כיון שפעולה זו נעשית בגרב עצמה, אסור לעשותה.

[משנ"ב ס"ק נ]

הַטַּעַם, דִּמְבַטֵּל כְּלִי מֵהֶיכְנוֹ, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל שוּב לִטְּלוֹ מִשָּׁם בְּשַׁבָּת[28].

28) והמבטל כלי מהיכנו על ידי בילויו של הכלי, כגון המשתמש בנייר העומד לשימוש חד פעמי כגון נייר מגבת, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ב הע' מז) שמותר, שאע"פ שמבטל בכך את המגבת, אינו נחשב מבטל כלי מהיכנו אם על ידי כך הוא מכלה את הכלי. והוסיף, שבמגבת חד פעמית יש טעם נוסף להתיר, שכן היא מיועדת לניגוב וכדו', ולפיכך השימוש בה אינו נחשב כביטול כלי. [וראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל (סי' רסה ס"א ד"ה מפני), בענין ביטול כלי מהיכנו].

[ביה"ל ד"ה דוכה]

וְהַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד אִם יִתְנוֹעֵעַ בְּתוֹךְ הַחוּר[29].

29) וביאר הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ו ס"ק ד), שכל הכנסה של דבר למקום הרחב ממנו, כגון הכנסת רגל של שולחן למקום הקבוע לו בשולחן, באופן שאותו מקום רחב מהרגל, נחשב כחיבור רפוי.

וכן פלטות המונחות בצידי השולחן ומיועדות להאריכו, דעת הנר"נ קרליץ (שם) שפתיחתן חשובה כפתיחת דבר רפוי, אע"פ שקשה לפותחן מחמת כובדן, ומחמת כובד השולחן המונח עליהן. והוסיף, שאף אם הפלטה העליונה מחוברת לבסיס השולחן ע"י מסמרי עץ, מותר להרימה כדי לפתוח את הפלטות שמתחתיה, שאף חיבור זה חשוב כרפוי.

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שיג שיד

המשך מעמוד 238

ראויה לשימוש ככלי, אבל כשעושה בה שני נקבים אחד למעלה ואחד למטה אין זה מועיל, כיון שמיד כשעשה נקב אחד כבר עשה אותה לכלי, ואף אם עושה את שני החורים יחד אין זה מועיל, משום שאי אפשר לצמצם ונעשה אחד מהם קודם ובכך נעשתה הקופסה לכלי. וכן ביאר הגר"נ קרליץ (חוט שני שם) בדעת החזו"א.

4) מבואר שהמתיז ראש החבית ומכוון לנקבה נקב יפה עובר באיסור דאורייתא של 'מתקן מנא' במבואר בשו"ע. והחזו"א כתב (או"ח סי' נא ס"ק ז) שאין הדבר ברור, שיש לומר שאף אם כיון בשבירת ראש החבית שהפתח יהיה חלק, אינו נחשב כבונה בכלי, אלא כמקלקל את הכלי, שכן בדרך כלל פתיחה בראש החבית נעשית על ידי הסרת המגופה שעליה, ולא על ידי שבירת הראש, וזה שעשה את השבירה בצורה יפה אין זה אלא כדי להפחית את הקלקול. לעומת זאת, העושה נקב יפה בצידה של חבית חייב משום בונה, וכפי שכתב השו"ע, שכן פעמים שעושה אדם פתח בצידה של חבית כדי שלא יצטרך לטרוח להסיר את המגופה.

[משנ"ב ס"ק ו]

וְאִם הוּא נֶקֶב גָּדוֹל שֶׁעֲשׂוּי לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא[5], יֵשׁ בּוֹ אִסּוּר תּוֹרָה[6].

5) וקופסת שימורים שיש בה נוזלים, והדרך לעשות בה שני נקבים, כדי שבשעת שפיכת הנוזלים מאחד הנקבים, יכנס אויר דרך הנקב האחר, כגון קופסת מיץ פירות מרוכז וכדו', כתב החזו"א (או"ח סי' נא ס"ק יא) שכל אחד מהנקבים נחשב כפתח העשוי להכניס ולהוציא, שהרי לפעמים שופך את הנוזלים בנקב האחד ונכנס אויר דרך הנקב האחר, ולפעמים להיפך. [אכן, אם הנקבים עשוים באופן שהשפיכה תיעשה דרך פתח מסוים דוקא, הסתפק החזו"א (שם) אם יש לדון את העושה את שניהם יחד כעושה פתח העשוי להכניס ולהוציא, שיתכן שכיון שאין הכניסה והיציאה נעשים דרך אותו הפתח, אין דינם כפתח העשוי לכניסה ויציאה]. מאידך, הגרש"ז אויערבך כתב (מאור השבת ח"א מכתב יח אות ג, ושש"כ פ"ט הע' כו, וח"ג שם), שכיון שכניסת האויר נעשית אך ורק כדי שיוכלו הנוזלים לצאת, אין הפתח שבו נכנס האויר נחשב כפתח העשוי להכניס, ולכן אין הנקבים נחשבים כפתח העשוי להכניס ולהוציא [ועי"ש שהקשה, שאם כדברי החזו"א, אף אם יש בקופסה נקב אחד בלבד, יחשב הדבר כפתח העשוי להכניס ולהוציא, שכן בשעת השפיכה, מלבד שיוצאים הנוזלים דרך הנקב, אף נכנס דרכו אויר].

6) והחזו"א כתב (או"ח סי' נא ס"ק ז), שמחלוקת רש"י ותוס' היא אם יש איסור מהתורה לעשות בחבית זו נקב שעשוי להכניס ולהוציא [ראה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com